

EVALUATIE EN AANBEVELINGEN ONDERSTEUNING TALENTVOLLE MAKERS IN DE PROVINCIE UTRECHT

Februari 2022

MANAGEMENT SAMENVATTING

Provincie Utrecht heeft gevraagd een evaluatie uit te voeren naar de ondersteuningsregeling voor talentvolle makers en om aanbevelingen te doen voor de toekomst van deze regeling.

De uitkomst van deze evaluatie is dat de ondersteuning zeer waardevol is geweest voor de doelgroep van talentvolle jonge makers. Deze horen in overgrote mate tot de groep freelancers en ZZP'ers die buiten vrijwel alle andere steunmaatregelen vielen en ook minder profiteerden van de gehoopte trickle down effecten vanuit de grotere instellingen. Binnen deze groep freelancers zijn de jonge talentvolle makers dan nog de meest kwetsbare want minst zichtbare groep.

De aanbeveling is daarom om

- a) De ondersteuning nog enige tijd door te zetten, omdat ook post corona het kunstenveld nog lang niet terug zal zijn op het oude niveau.
- b) Vanaf nu met name ook extra aandacht te geven aan de afnamekant door de programmering en ook de marketing en publiekswerving te ondersteunen.

In de uitvoering van de ondersteuning wordt geadviseerd om dit zo regelarm als mogelijk te doen en om te stimuleren dat er wordt samengewerkt, zowel tussen de aanbod- als de afnamekant als tussen de steden en brede regio.

AANLEIDING

Uit onderzoek van Berenschot¹ is gebleken dat talentvolle makers nog onvoldoende zijn ondersteund tijdens de Corona crisis. Voornaamste reden is dat zij in overgrote mate tot de groep freelancers en ZZP'ers horen die buiten vrijwel alle andere steunmaatregelen vielen en die ook minder profiteerden van de gehoopte trickle down effecten vanuit de grotere instellingen. Binnen deze groep freelancers zijn de jonge talentvolle makers dan nog de meest kwetsbare want minst zichtbare groep.

Om juist deze kwetsbare groep te steunen, die bovendien een belangrijke rol speelt in de beleidsdoelen van de provincie op gebied van talentontwikkeling en makersklimaat, heeft de Provincie Utrecht daarom een ondersteuningsregeling ingericht voor deze makers. Deze ondersteuning stelt de makers in staat nieuw werk te maken of bestaand werk door te ontwikkelen.

¹ Steun voor de cultuur- en erfgoedsector in de coronacrisis in provincie Utrecht - 2 maart 2021

<https://www.provincie-utrecht.nl/sites/default/files/2021-03/Onderzoek%20coronasteun%20cultuur%20en%20erfgoed%20Provincie%20Utrecht%20-%20Berenschot%20-%20202%20maart%202021.pdf>

DOEL VAN DE REGELING

De ondersteuningsregeling draagt bij aan de doelstellingen van het provinciale Steunpakket Cultuur en Erfgoed COVID-19. Daarnaast draagt het bij aan de doelstellingen van het beleidsprogramma 2020-2023 van de Provincie op het gebied van talentontwikkeling, makersklimaat en behoud van talent voor de regio. De regeling is met de gemeenten afgestemd, waarbij er soms per gemeente ook eigen regelingen zijn ingericht.

WERKWIJZE

De uitvoering is belegd bij de drie regionale productiehuizen voor talentontwikkeling. Zij hebben als primaire functie om talentvolle professionele makers te begeleiden in de provincie Utrecht. Het betreft:

- **Het Huis Utrecht (dans en theater)**
- **de Coöperatie (muziek)**
- **Machinerie (beeldcultuur).**

Doel was de talentvolle makers in staat te stellen nieuw werk te blijven maken. Dit werk, zowel in de beeldende kunst als in de podiumkunsten kent in de regel een langere doorlooptijd om tot stand te komen, waardoor er langere investeringen nodig zijn dan enkel eenmalige noodsteun. Het werk kent een grote verscheidenheid, van demo's voor bandjes tot kleine tentoonstellingen, van video-grafisch- of animatiewerk tot kleine dans en theaterproducties.

Er is in eerste instantie € 300.000 beschikbaar gesteld voor de drie productiehuizen. In een tweede ronde is daar, omdat de nood groter bleek dan voorzien, nog eens € 250.000 aan toegevoegd.

Elk van de drie productiehuizen heeft de regeling op maat ingericht:

- **Machinerie** had in 2 rondes in totaal € 175.000 beschikbaar
 - o Werving makers liep deels via een open call en is deels uitgezet via partners in het veld
 - o Selectie door specialisten van buiten Utrecht
 - o Er zijn 60 aanvragen ontvangen met een totaal aangevraagd bedrag van ruim € 440.000
 - o In de eerste ronde is nu € 100.000 verdeeld in bedragen van € 1.500 tot € 10.000 met een gemiddelde van € 5.000. Ca 20% naar animatie, fotografie en digitale cultuur (totaal 60%), ca 40% naar film. Voor de tweede ronde resteert nog € 75.000 met een verwachte zelfde verdeling naar categorie.
 - o Machinerie werkt samen met: Nederlands Film Festival, IMPAKT, Hoogt on Tour, De Lieve Vrouw, SETUP, Creative Coding Utrecht, Kaboom, FOTODOK.
 - o Deze partners hebben op drie manieren bijgedragen: finetunen van het plan van aanpak en het mede vaststellen van de selectiecriteria; het verspreiden van de open call, zowel breed als gericht; het aandragen van leden voor de selectiecommissie.

- **Het Huis Utrecht** beschikt in 2 rondes in totaal over € 175.000 .
 - o Werving makers is uitgezet via partners in het veld
 - o Selectie door een commissie van 3 onafhankelijke makers en 2 programmeurs uit de regio
 - o Er zijn 32 aanvragen ontvangen met een totaal aangevraagd bedrag van € 750.000
 - o Van deze 32 aanvragen zijn 2 aanvragers direct geselecteerd en gaan er 16 door naar een pitchronde. De beste projecten hiervan worden geselecteerd en ontvangen bijdragen voor een kleine productie of onderzoeksproject van tussen de €5.000 en € 15.000. In een tweede ronde wordt het resterend bedrag op eenzelfde wijze verdeeld.
 - o Het Huis werkt samen met Standplaats Midden, Holland Opera, Theater de Lieve Vrouw, de KOM (Nieuwegein), Kosmik en makers verbonden aan broedplaats Oost-West.
 - o De partners hebben bijgedragen door het inbrengen van kennis uit de regio en het bijdragen aan het benaderen en selecteren van makers

- **Coöperatie** heeft in 2 rondes in totaal € 200.000 beschikbaar
 - o Werving via een open call die werd uitgezet via het eigen platform No man's land
 - o Selectie door een commissie van professionals uit de muziekindustrie
 - o Er zijn ca 150 aanvragen ontvangen met een totaal aangevraagd bedrag van € 660.000
 - o Hiervan voorlopig toegekend 3 aanvragen van € 10.000 en 25 aanvragen van € 4.000
In een tweede ronde wordt het resterend bedrag op eenzelfde wijze verdeeld.
 - o Coöperatie werkt samen met Kosmik als talentontwikkelaar en Fluor en De Helling als presentatie instellingen.
 - o De partners dragen bij aan: het ontwikkelen van de selectie en de procedure, het gezamenlijk uitzetten van de marketing en communicatie en door deelname aan de selectiecommissie, samen met regionale makers en professionals uit de cultuur en de markt.

RESULTATEN

Vanuit de productiehuisen en de makers is er grote waardering voor de provincie Utrecht dat hun problematiek gezien en erkend is en dat er in korte tijd een goed passende regeling tot stand is gekomen. Voor enkele verbeteringen in de uitvoering, zie de aanbevelingen.

Dat de nood hoog was blijkt uit een constatering die uit het gesprek met UFO (Utrechts Festival Overleg) kwam: er zijn nu studenten aan HKU en andere opleidingen die gedurende hun hele opleiding nog geen live voorstelling hebben kunnen zien. En ook, misschien nog wranger, zijn er studenten aan podiumkunstopleidingen die nog nooit voor een live publiek hebben opgetreden. Sommige jonge makers zijn moe en murw en de regeling gaf hen weer hoop en uitzicht op maken en presenteren.

De belangrijkste **effecten** per doelgroep:

Voor de makers

- o Financiële steun in coronatijd, het betreft veelal ZZP'ers voor wie veel andere inkomsten weg zijn gevallen in deze periode
- o De mogelijkheid werk te blijven maken en door te ontwikkelen, waardoor de artistieke ontwikkeling niet stopt

- De mogelijkheid om zichtbaar te blijven binnen het professionele veld en in de markt
- Het contact met en begeleiding vanuit de productiehuizen
- De morele steun vanuit de drie overheden. Hieruit spreekt aandacht voor het kunstenveld.

Voor de Coöperatie, Machinerie en Het Huis

- De mogelijkheid om het werk als ontwikkelinstelling te continueren in een periode dat veel andere activiteiten niet door kunnen gaan
- Een nog bredere blik op het werkveld, door de open calls en het betrekken van regionale partners bij de scouting van maker. Dit betreft met name het zicht op makers die op het punt staan de sector te betreden
- Een betere zichtbaarheid als ontwikkelinstelling Voor de Machinerie, als pas gestarte instelling, betekent het een vliegende start van dit productiehuis
- Een sterkere positie in het veld. Voor de beeldcultuur geldt bovendien dat dit bijdraagt aan een stevige autonome positie ten opzichte van de vaak monopolistische Amsterdamse sector
- Een grotere mate van interdisciplinair werken binnen de huizen door de brede opzet van de regeling. Doordat de regeling als opdracht is verstrekt aan de productiehuizen kunnen zij makkelijker buiten de reguliere subsidiekaders werken (Het Huis kan makkelijker theater en dans combineren, Machinerie makkelijker Fotografie en Animatie etc)
- De morele steun vanuit de drie overheden. Hieruit spreekt aandacht voor het kunstenveld.

Voor de samenwerkingspartners in de regio

- De mogelijkheid om eigen / regionale makers te laten deelnemen aan de regeling
- Professionele uitwisseling met de drie productiehuizen
- Een bredere blik op het werkveld, door de samenwerking met de productiehuizen en door het werken met open calls.
- Goed voor de zichtbaarheid en het groeien van de humuslaag
- Aanscherping selectie- en beoordelingskader door deelname aan de selectiecommissies
- Dit betreft podia, ontwikkelinstellingen, festivals etc in zowel steden als regio. Onder meer: De Lieve Vrouw, Holland Opera, Standplaats Midden, De Kom, Broedplaats Oost-West, Kosmik, Fluor, De Helling

Voor de sector

- De mogelijkheid dat er werk tot stand komt in de sector, waardoor de artistieke ontwikkeling niet stopt
- Het in werking blijven van de keten: uitstromende kunstvakstudenten en autodidacten vinden nog steeds plekken en mogelijkheden om werk te maken, ontwikkelinstellingen blijven functioneren, er blijft aanbod komen voor de presenterende instellingen
- Meer experimenten met interdisciplinair werken, goed voor de artistieke ontwikkeling in de kunstensector in de breedte
- De morele steun vanuit de drie overheden. Hieruit spreekt aandacht voor het kunstenveld.

AANBEVELINGEN

- 1 Zet de ondersteuningsregeling voort in het seizoen 2022 / 2023
- 2 Houd de ondersteuning regelarm
- 3 Stimuleer nog meer dan nu het interdisciplinaire werken, zowel binnen de productiehuizen als tussen de productiehuizen
- 4 Wellicht de belangrijkste vervolgstap: Investeer in de afnamekant
- 5 Versterk de samenwerking met de regionale partners
- 6 Investeer ook in de publiekswerving

Ad 1 Zet de ondersteuning talentvolle makers voort in het seizoen 2022 / 2023.

De regeling heeft grote waarde, zoveel is duidelijk geworden. De positieve effecten voor makers, productiehuizen, de regio en de sector zijn groot en divers. De noodzaak voor ondersteuning van talentvolle makers zal naar verwachting geleidelijk iets afnemen, maar zeker nog enige tijd hoogstnodig zijn. Het zal nog enkele jaren duren voordat de sector werkelijk hersteld is van de coronatijd, ook gezien de langere doorlooptijd van het artistieke maakproces. Bovendien is het trickle down effect vanuit grotere instellingen naar de freelance makers en jonge makers achtergebleven bij wat gehoopt werd.

Geadviseerd wordt de regeling vroegtijdig bekend te maken, dat maakt dat makers erop kunnen anticiperen en plannen kunnen aanpassen en speciaal ontwerpen voor de regeling.

Ad2 Houd het steunpakket regelarm.

De snelheid en laagdrempeligheid zijn waardevol. Tegelijk moeten de besluiten wel uitlegbaar zijn door de commissies. Het werken via een opdracht aan de productiehuizen heeft zeer goed gewerkt en zou bij voorkeur moeten worden voortgezet.

Ad 3 Stimuleer nog meer het interdisciplinaire werken.

Dit betreft het werk binnen de drie productiehuizen: foto met animatie, theater met dans. Maar ook de samenwerking tussen de huizen - muziek met fotografie, digitale cultuur met dans, theater met animatie etc. Het eerste gebeurt al met grote regelmaat, het tweede verdient meer aandacht en is ook een wens van de productiehuizen.

Ad 4 Investeer in de afnamekant

Met de ondersteuningsregeling voor talentvolle makers is een belangrijke impuls gegeven aan de aanbodkant. Essentieel is om dit aanbod nu ook te kunnen tonen aan publiek. Mogelijkheden zijn: extra programmeringsmiddelen door middel van een Presentatieregeling, extra marketingmiddelen of investeren in de samenwerking tussen producerende partners zoals de productiehuizen en de presenterende partners in de steden en in de regio.

Ad 5 Versterk de samenwerking met de regionale partners

Belangrijk is de samenhang tussen punt 4 en punt 5. De presentatieregeling kan, zeker als deze regelarm blijft, snel en doeltreffend bijdragen aan het zichtbaar maken van het werk van talentvolle en jonge makers in zowel de steden als de brede regio.

Uit gesprekken met de drie productiehuizen, het UFO en twee van de regionale podia (Speeldoos Baarn en Aan de Slinger Houten) kwam een aantal concrete opties naar voren die richting kunnen geven aan deze nieuwe **presentatieregeling**:

- **Suppletiegelden inzetten** om de programmering te verstevigen van podia in zowel de steden als de regio. Hierdoor ontstaat meer ruimte voor het risicovollere aanbod. Dit kan gaan om het werk dat gemaakt is binnen de ondersteuningsregeling, maar ook om werk van andere talentvolle makers
- **Samenwerking stimuleren** tussen de productiehuizen en podia (stedelijk en regionaal) en festivals om te komen tot gezamenlijke programmering. Bovenop de suppletiegelden kan een bonusbedrag worden toegekend voor gezamenlijke marketing indien men bijvoorbeeld samen een kleine tournee organiseert, of een reizend festival of een double of triple bill programma.

Het verdient aanbeveling om een deel van de presentatieregeling exclusief te bestemmen voor aanvragen van podia en festivals in de regio. Óf om via een opdracht een deel van het geld in de regio te besteden.

Ad 6 Investeer ook in de publiekswerving

Essentieel is dat naast de productie en de distributie van nieuw werk ook de marketing en publiekswerving aandacht en middelen krijgen. Een goede richtlijn zou zijn om per project ten minste 10% aan marketing te besteden.